

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

Спецкурс

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЙСЬКОЇ
НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ**

Автор: Цицюра Ксенія Валеріївна

Київ – 2023

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

I. АНОТАЦІЯ СПЕЦКУРСУ

Спецкурс підготовлено з урахуванням вимог освітньо-професійної програми підготовки бакалавра зі спеціальності «Бізнес-економіка» у Китайській Народній Республіці. Метою спецкурсу є розвиток у викладачів навичок з формування професійної компетентності студентів-економістів як передумови їх конкурентоспроможності на світовому ринку праці на прикладі позитивного досвіду КНР.

Спецкурс містить авторську навчальну програму, погодинний розподіл аудиторних занять, комплекс навчально-методичного забезпечення до кожної теми курсу (плани семінарських та практичних занять, контрольні питання та тестові завдання для перевірки знань, теми для написання есе), зразки завдань для поточно-модульного контролю знань студентів, моделювання заняття з елементами інноваційних технологій навчання та авторський план заняття з використанням інноваційних технологій навчання для викладачів економіки.

Призначений для викладачів спеціальностей «Бізнес-економіка» та «Міжнародна економіка» в Україні, а також усіх зацікавлених у підвищенні рівня власної професійної компетентності.

Тематичний план

№ з/п	Тематичний план	Форми заняття, кількість годин			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Разом
1	Розвиток функціональних компетентностей бакалавра з бізнес-економіки в КНР	4	2	4	10
2	Соціальні аспекти розвитку особистості бакалавра з бізнес-економіки в КНР	4	4	4	12
3	Формування особистості бакалавра з бізнес-економіки в умовах інформаційного суспільства	4	6	4	14
4	Розвиток методичної майстерності бакалавра з бізнес-економіки	4	6	4	14
	Разом	16	18	16	50

II. ЗМІСТ СПЕЦКУРСУ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. РОЗВИТОК ФУНКЦІОНАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БАКАЛАВРА З БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ В КНР

План лекції

1. Професійна компетентність економіста в КНР. Складові професійної компетентності майбутніх економістів в КНР. Структура професійної компетентності бакалавра з бізнес-економіки в КНР.
2. Професійно важливі якості бакалавра з бізнес-економіки. Професійна активність фахівця. Нестандартне мислення.
3. Професійна етика бакалавра з бізнес-економіки. Моральні вимоги до бакалавра з бізнес-економіки. Корпоративна етика.

План семінарського заняття

1. Особливості професійної діяльності бакалавра з бізнес-економіки в КНР. Економічна компетентність. Економічне мислення.
2. Середовища професійної діяльності економіста КНР – економічне, управлінське, правове, соціальне, мовне.
3. Професійне самовизначення. Продуктивність. Здатність до управлінської діяльності в КНР та закордоном.

Тема 2. СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ БАКАЛАВРА З БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ В КНР

План лекції

1. Розуміння відмінностей різних культур. Мультикультурність. Структурні ознаки культури: національний характер, сприйняття дійсності, сприйняття часу, сприйняття простору, мислення, мова, невербальна комунікація, цінності; модель поведінки: норми, звичаї, соціальні ролі; соціальні групи та відносини між ними.

2. Комуникативна культура. Вербальні засоби спілкування. Поняття та зміст мовного етикету. Вміння слухати як засіб комунікації. Форми ділової комунікації у професійній діяльності економіста.

3. Професійна культура особистості фахівця-економіста в КНР. Компоненти професійної культури фахівця КНР: аксіологічний, технологічний, креативний та особистісний. Компоненти особистісної культури фахівця КНР: культура емоцій, інтелекту, поведінки, спілкування, зовнішнього вигляду, екологічної обстановки, мови й мовлення.

План практичного заняття

1. Типи культур, притаманні окремими країнам і регіонам: європейський, американський, східний (КНР).

2. Діалог азійської та європейської культур.

3. Міжнародний етикет. Історія формування етикету. Етикет ділових прийомів. Невербальні особливості бізнес-етикету різних країн (Європа, Азія). Специфіка невербальних засобів комунікації в різних країнах: англійці, німці, французи, американці, італійці, японці, китайці та ін.

4. Основні свята країн світу (Європа, Азія). Традиції святкування у різних країнах світу.

Тема 3. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ БАКАЛАВРА З БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

План лекції

1. Інформаційні революції в історії розвитку людства: поява паперу в Китаї; винахід книгодрукування в Китаї; поява телефону, телеграфу, радіо, телебачення; винахід комп'ютеру, розвиток електронно-обчислюваної техніки. Роль інформаційних процесів у суспільстві.

2. Комп'ютерна та інформаційна грамотність. Інформаційні навички. Аналітичні здібності.

3. Інформаційна культура бакалавра з бізнес-економіки КНР: розуміння, структура, умови формування, практична значущість. Критерії та показники сформованості інформаційної культури бакалавра з бізнес-економіки в КНР.

4. Види аудіовізуальних і технічних засобів, що використовуються в офісах КНР. Технології і засоби мультимедіа. Електронні бібліотеки та сітьові ресурси ЗВО КНР. Інформаційно-пошукові системи КНР. Комп'ютерне моделювання. Інформаційні системи для мультинаціональних корпорацій.

Тема 4. РОЗВИТОК МЕТОДИЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ БАКАЛАВРА З БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ

План лекції

1. Методична компетентність бакалавра з бізнес-економіки: визначення, практична значущість. Структурні компоненти методичної компетентності бакалавра з бізнес-економіки.

2. Способи формування професійних знань, умінь, навичок. Вміння вчитися.

3. Методична культура бакалавра з бізнес-економіки як основа професійної майстерності. Зміст і структура методичної культури бакалавра з бізнес-економіки. Умови формування методичної культури бакалавра з бізнес-економіки.

4. Науково-дослідна діяльність фахівця. Розвиток економічних наук та їх класифікація. Основні напрями досліджень з економіки. Нормативна база розвитку наукової діяльності в КНР та Україні. Основні напрямки наукових досліджень з економіки в КНР та Україні.

План практичного заняття

1. Когнітивна компетентність бакалавра з бізнес-економіки в КНР. Сприйняття та інтерпретація економічної інформації. Аналітичні здібності бізнес-економіста.
2. Потреба бакалавра з бізнес-економіки навчатися упродовж життя.
3. Організаційна компетентність бакалавра з бізнес-економіки в КНР. Здатність приймати економічні рішення. Готовність економіста до змін.

III. САМОСТІЙНА РОБОТА

Підбір матеріалу та написання економічного есе

Теми есе:

- Принципи бізнесу та його економіко-політичні основи.
- Моральні вимоги до бакалавра з бізнес-економіки в Китаї та Україні.
- Культурні відмінності міжнародного бізнесу – Захід та Схід.
- Західне та східне світовідчуття.
- Особливості сприйняття товарів та послуг на національних ринках України та Китайської Народної Республіки.
- Розуміння «патріотизму» в КНР у XXI столітті.
- Національні стереотипи й особливості спілкування в Китайській Народній Республіці.
- Стилi керівництва різних країн: Україна та Китайська Народна Республіка.
- Спілкування: функції, види, специфіка формального та неформального спілкування.
- Комунікативні стратегії досягнення успіху під час взаємодії.
- Особливості письмового спілкування представників різних культур.

IV. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

- Що таке «професійна компетентність»? Дайте визначення «професійної компетентності бакалавра з бізнес-економіки». Розкрийте структуру та рівні професійної компетентності бакалавра з бізнес-економіки.
- Назвіть основні вимоги роботодавців до фахівців зовнішньоекономічного профілю в КНР.
- Що таке професійна етика бакалавра з бізнес-економіки в КНР? Назвіть моральні вимоги до бакалавра з бізнес-економіки.
- Що таке корпоративна етика? Розкрийте специфіку корпоративної етики бакалавра з бізнес-економіки.
- Охарактеризуйте сутність поняття «культура». Подайте різні підходи до розуміння поняття «культура».
- Розкрийте специфіку вербальних та невербальних засобів комунікації. Визначте їх місце у професійній діяльності бакалавра з бізнес-економіки.
- Назвіть форми ділової комунікації у професійній діяльності бакалавра з бізнес-економіки в КНР. Які з них, на Ваш погляд, є найуживанішими у зовнішньоекономічній діяльності?
- Дайте визначення «особистісної культури бакалавра з бізнес-економіки КНР». Назвіть компоненти особистісної культури бакалавра з бізнес-економіки КНР.
- Розкрийте суть поняття «знання». Назвіть типи, види та рівні знань. Поясніть роль знань для успішної професійної діяльності бакалавра з бізнес-економіки.
- Дайте визначення терміну «інформаційні технології». Визначте їх класи та цілі.
- Які методи аналізу та оптимізації бізнес-процесів Ви знаєте?

- Охарактеризуйте основні методи аналізу, контролінгу, моніторингу, оптимізації бізнес-процесів.
- Розкрийте основні принципи та функції економічного прогнозування.

VI. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Які з перерахованих особливостей не належать до азіатської культурної традиції:

- а) потяг до цілісного, інтуїтивного осмислення світу;
- б) швидке прийняття нового;
- в) пріоритет матеріальних цінностей;
- г) велика повага до батьків, родових зв'язків, зміцнення кланово-сімейних уз;
- д) швидка зміна професійних інтересів, захоплень;
- е) значна відмінність сільського способу життя від міського.

Вихідними джерелами наукової інформації служать:

- а) знання;
- б) документи;
- в) гіпотези.

Професійна компетентність економіста – це:

- а) сукупність знань і вмінь необхідних для успішної професійної діяльності;
- б) готовність особистості самостійно виконувати основні види професійної діяльності;
- в) володіння правом по своїм знанням або повноваженням робити або вирішувати щось.

Як співвідносяться поняття «інформація» та «знання»?

- а) вони є тотожними;
- б) інформація - перетворена форма знання.

Головною сферою застосування бізнес-моделювання є :

- а) реінженірінг;
- б) контролінг;
- в) моніторинг.

Що є предметом вивчення етики?

- а) мораль;
- б) добро і зло;
- в) методи виховання;
- г) всі відповіді вірні.

Інформаційна культура особистості становить:

- а) складову частину загальної культури особистості;
- б) складову частину професійної культури особистості.

Толерантність – це:

- а) здатність знижувати рівень емоційного реагування на негативні чинники міжособистісної взаємодії, з розумінням ставитися до іншої людини, до її інакодії (інакомислення);
- б) система ціннісних орієнтацій особистості, за якою центральним критерієм взаємовідносин є інтереси інших людей чи співтовариств;
- в) цінність, що відображає розуміння спрямованості поведінки у взаємодії з людиною як значимим іншим.

Візитну картку в Китаї вручають (беруть):

- а) лівою рукою;

- б) правою рукою;
- в) обома руками.

VII. МОДЕЛЮВАННЯ ЗАНЯТТЯ З ЕЛЕМЕНТАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Я, Цицюра К.В., працюю експертом з іноземних мов на кафедрі англійської мови інституту іноземних мов у державному університеті в Китайській Народній Республіці протягом 6 років. Освітньо-професійна програма університету передбачає щоденне використання інноваційних технологій навчання та викладання англійської мови та інших предметів за фахом. До таких технологій відносимо:

- Проектне навчання;
- Проблемно-орієнтоване навчання (Problem-based learning);
- Кейси (case-study);
- Ігрове навчання (рольові ігри та ін.).

Використання інноваційних технологій передбачає впровадження сучасних комп'ютерних і мережевих технологій в освітній процес. Кожна аудиторія університету оснащена комп'ютером, інтерактивною дошкою, проектором, мікрофоном, аудіо-системою та має доступ до мережі Інтернет з використанням персональної картки викладача або студента. Саме тому вважаю за потрібне частіше використовувати дані можливості та переваги наших аудиторій при формуванні планів занять.

Однією з методичних знахідок, яка дає дуже гарні результати з моїми студентами, я вважаю **проектну технологію**, саме тому на своїх заняттях надаю великого значення проектній діяльності. Використання проектної технології є актуальною, тому що вона дійсно допомагає розширити комунікативні уміння студентів та дозволяє їм спілкуватися більш вільно, ось чому ми говоримо про комунікативну компетенцію як про одну з основних цілей навчання іноземних мов.

Основні вимоги, які передбачає проєктна технологія та які я використовую для організації кожного проєкту, це:

- 1) наявність значної в дослідницькому та творчому плані проблеми (наприклад, дослідження та порівняння різних свят в англomовних країнах, проблема орієнтування на місцевості в іншій країні, проблема формування молодіжного сленгу, плюси та мінуси розвитку та використання новітніх цифрових технологій);
- 2) практичне, теоретичне значення результатів (доповідь, спільне створення відео-презентації);
- 3) самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів на занятті та в позаурочний час;
- 4) структурування змістової частини проєкту;
- 5) використання дослідницьких методів: визначення проблеми, визначення та обговорення задач та методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, висновки (використання в ході сумісного дослідження метода “мозкової атаки”, “круглого столу”).

Програмою дисципліни «Англійська мова для спеціальних цілей» у майбутніх бакалаврів з бізнес-економіки передбачено не тільки розуміння основ ведення бізнесу, а також і культури інших країн. Пропоную власну розробку заняття з елементами інноваційних технологій навчання з англійської мови для студентів першого курсу спеціальності «Бізнес-економіка» на тему: «Традиційні свята в англomовних країнах та Китаї».

ПЛАН ЗАНЯТТЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Викладач: Цицюра Ксенія Валеріївна

Дисципліна: *Англійська мова для спеціальних цілей. Бізнес-економіка*

Рівень знань студентів: B2 (Upper-Intermediate)

Тривалість заняття: 1 година 20 хвилин

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК СПЕЦКУРСУ: Функціонування бізнес-економіста у полікультурному середовищі. Основні свята країн світу. Традиції святкування у різних країнах світу. Тема: «Традиційні свята в англomовних країнах та Китаї: підготовка до виконання проєкту»

Мета: отримати нові знання про традиції святкування новорічних свят в англomовних країнах, порівняти традиції західних свят із святами Китаю, знайти спільні та відмінні риси, оволодіти новими лексичними одиницями, а також ознайомитися із структурою проєкту та почати підготовку до його презентації.

Е-ресурси та обладнання: підручник з англійської мови для бізнес-економістів, електронна презентація викладача, відео-матеріали, інтерактивна дошка, маркерна дошка та маркер, мікрофони, смартфони студентів.

Основні результати заняття: підготовка до створення власного проєкту в групах за темою заняття.

Додаткові результати заняття: ознайомлення з культурою святкування Різдва та Нового Року у західних країнах, порівняння традицій святкування Нового Року на Заході та Сході.

Вид діяльності	Час	Вид взаємодії	Процедура проведення, навчально-творчі завдання	Матеріали, що використовуються для проведення завдання	Можливі зміни, проблеми та рішення
Вступ	3 хв 5 хв	Викладач-студенти Студенти	1. Цитати відомих людей про свята та святкування. 2. Обговорення змісту цитат. Do you like celebrating holidays? Why? 3. Створення списку улюблених свят в Китаї	Інтерактивна дошка Маркерна дошка, маркер	
Інформаційний блок	10 хв	Викладач	Розповісти студентам про традиції святкування Різдва та Нового Року на заході.	Інтерактивна дошка Електронна презентація викладача, мікрофон	

				Відео матеріали	
Активне читання	10 хв 5 хв	Студенти Студент-Викладач	Прочитати текст про Новий Рік на Заході. Знайти та перекласти незнайомі слова. В парах знайти в тексті інформацію про свята за такими запитаннями: <ul style="list-style-type: none"> - Коли святкується; - Яка історія виникнення; - Типові подарунки; - Символи свята; - Як святкують; - Що не слід робити в ці свята (табу); - Цікаві факти про свято. - Основні спільні та відмінні риси святкування Нового року на Заході та Сході Представити знайдену інформацію викладачеві.	Підручник з англійської мови	Можливе виділення додаткового часу для ознайомлення з можливою незнайомою лексикою (5 хв)
Розробка структури проєкту	10 хв	Викладач	Пояснити структуру проєкту. Проєкт «Традиційні свята в Китаї» буде за таким самим планом, як і запитання за текстом. Студенти мають обрати одне традиційне свято в Китаї та представити його у вигляді презентації з використанням відео-матеріалів англійською мовою. Кожен студент має представити якнайменш 1 пункт плану англійською мовою впродовж 3-4 хвилин.	Інтерактивна дошка Електронна презентація викладача Мікрофон	Можливе надання списку свят Китаю для полегшення вибору студентів
Формування мікрогруп	2 хв	Викладач-Студенти	Дати завдання студентам сформувати групи для виконання проєкту: 1 група – 4 чол.		Можливий розподіл на групи викладачем
Збір інформації	25 хв	Студенти	Використання підручника та інтернет-ресурсів в групах для пошуку та збору інформації проєкту для його подальшого виконання вдома, розподіл питань для презентації між студентами.	Інтерактивна дошка Смартфони Мережа Інтернет Підручник	

Підсумки	10 хв	Викладач- Студенти	Підвести підсумки заняття. Запропонувати студентам поділитися власними фото та враженнями від святкування традиційних свят в Китаї підчас презентації проекту на наступному занятті.	Інтерактивна дошка Електронна презентація викладача	
-----------------	----------	-----------------------	--	--	--

Висновок: Проектна технологія поєднує кращі ідеї сучасних методик викладання іноземних мов, дає студентам можливість поділитися власною думкою (его-фактор), розвиває творчі здібності студентів, надає їм можливість навчитися працювати в групі (кооперативні навички, розвиток лідерських якостей), стимулює активність студентів у вивченні іноземних мов.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ: В ході проведення спецкурсу рекомендовано використання міжпредметних зв'язків у професійній підготовці майбутніх бакалаврів з бізнес-економіки та інноваційних технологій навчання інтерактивного характеру: ділових ігор, тренінгів, кейс-стаді, які моделюють професійні ситуації та економічні завдання. Використання таких технологій є актуальними та доцільними, тому що вони дійсно допомагають розширити комунікативні уміння студентів та дозволяють їм спілкуватися більш вільно, формуючи в них професійну та комунікативну компетентність.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (ОСНОВНА)

- Бех І.Д. Виховання особистості [Текст]: у двох кн. – Кн. друга : Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 342 с.

- Бобров В. Вища економічна освіта на сучасному етапі розвитку суспільства [Текст] / В. Бобров, Л. Каніщенко // Вища освіта України. – 2002. - № 2. – С.16- 23.
- Вачевський М.В. Теоретико-методичні засади формування у майбутніх маркетологів професійної компетенції [Текст]: монографія. / М.В. Вачевський. – К.: Вид. «Професіонал». – 2005. – 364с.
- Гала С. В. Із досвіду реформування вищої освіти Китаю / С. В. Гала // Економіка і держава. – 2011. - № 8. – С. 52-55.
- Освітньо-професійна програма для ступеня бакалавра, 2018. Цзясін: Видавництво академічного офісу Цзясінського університету, 2018.
- Офіційний сайт Міністерства освіти КНР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/AO84Kr2a>
- Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під загальною редакцією О.В. Овчарук. – К.: „К.І.С”, 2004. – 112 с. – С. 16–26.
- Сергійчук І. М. Китай у нові та новітні часи: практикум [навч.посібник]. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 329 с.

ІХ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (ДОДАТКОВА)

- Беспалов В.М. Інформатика для економістів [Текст]: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей / В.М. Беспалов , А.Ю. Вакула, А.М. Гострик .– К.: ЦУЛ, 2003. – 788 с.

- Кузнецова В. Высшая школа КНР: успехи, проблемы, решения / В.В. Кузнецова, О.А. Машкина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ispu.ru/files/Ekonom_obr_c64-81.pdf
- Макаревич О. Технології розвитку та вдосконалення індивідуально-психологічних особливостей особистості [Текст] / О. Макарович. // Соціальна психологія. – 2005. - № 3 (11). – С.80-89.
- Півень Г.Г. Економічна освіта: реалії та проблеми [Текст] / Г.Г. Півень. // Нові технології навчання: науково-методичний збірник. – Вип..27. – 2000. – С.110- 116.
- Цао И. Развитие системы обеспечения и оценки качества высшего образования в Китае // Современные гуманитарные исследования. – 2014. – № 4 (59). – С. 97–99.